

Нәсихәт

Рәчәб – үч мүгәддәс ајдан биринчисидир

«Рәчәб» сөзү «әттәрчиб» сөзүндән төрәмәдир, мәнәсы – «тәрифләмә, кәйләрә галдырмадыр». Ону һәм дә ас-суббу – «төкмә» кими төрчүмә едирләр, чүнки Танрынын рәһми, мәрһәмәти бу ајда төвбә едәнләрин һамысына аиддир. Белә бир рәвајәт вар ки, Рәчәб - сују сүддән бәјаз (ағ), балдан ширин Чәннәт чајынын адыдыр. Рәчәб ајында оруч тутанлардан башга һеч ким ондан ичә билмәз (Бухари). Пејғәмбәр ﷺ демишдир: «Рәчәб – Аллаһын айыдыр, Шабан – мяним айымдыр, Рамазан – мяним үммәтимин айыдыр».

Әбу һүрәйрадан сөйләниләр: «Ким Рәчәб ајынын 27-чи күнү оруч тутарса, она мұкафат олараг 60 ај оруч тутан кими сәваб јазылар». Бу, Чәбраил ﷺ мөләјин Пејғәмбәрин ﷺ јанына елчилилик



миссиясы илә ендији күндүр, вә һәмин күн Аллаһ Елчисинин ﷺ жүксәлмәси (мерачы, кәјә чыхмасы) олмушдур. Бир гадын Рәчәб ајында «Әл-Акса» мәсчидиндә һәр күн «әл-Ихлас» сурәсини 12 000 дәфә охујурду. Бу ајда о, өзүнү јун парча илә өртәрди. Хәстәләнәндә оғлуна вәсијәт етди ки, ону бу парча илә дәфн еләсин. Өләндән сонра ону кәфәнә бүрүјү торпага тапшырдылар. һәмин кәчә оғлу ону данышан кәрдү: «Мән сәндән наразыјам, сән мәним вәсијәтимји јеринә јетирмәдин».

Ојананда һәмин парчаны кәтүрүб гәбристанлыга кетди.

Сәһ 6

ДР Мүфтүсү шејх Әһмәд Абдулајев мүсәлманлары Мүгәддәс Рәчәб ајы мұнасибәтилә тәбрик етди

Әзиз гардаш вә бачылар! Сизи Рәчәб ајы мұнасибәтилә тәбрик едирәм! Бу ај Улу Танрынын ﷺ бөјүк мәрһәмәтиндән Өз гулларына пәј вердији үч мөгәддәс ајдан бириди.

Рәчәб ајынын үстүнлүү бәрәдә Пејғәмбәр ﷺ демишдир: «Рәчәб ајынын башга ајлардан үстүнлүү пејғәмбәрләрин башга адамлардан үстүнлүү кимидир».

Аллаһ Елчиси ﷺ һәмчинин демишдир: «Јадда сахлајын, Рәчәб – Танрынын ајыдыр, ким бу ајда һеч олмаса бир күн оруч тутарса, Аллаһ ﷻ бундан да разы олар».

Рәчәб бу ајда кәндәрилән бөјүк мұкафатлар вә бәхшишләрә кәрә Танрынын ﷺ ајы адландырылмышдыр. Бунунла әлагәдар, һөрмәтли гардаш вә бачылар, бүтүн мүсәлманлары бу уғурлу ајда өз хејирхәһ әмәлләрини артырмагда, Уча Танрыја ибадәтдә чәһдлә сәј кәстәрмәјә, һәм дә сәмими, сидг-үрәкдән төвбәјә чағырырам.

Улу Рәббимиздән ﷻ хаһиш едирәм ки, бу вә башга ајларда Она ибадәт етмәк вә чохла хејирхәһ әмәлләрин саһиби олмаг үчүн бизә имкан, күч, гүввә, сағламлыг версин.



Бир дә Аллаһдан ﷻ ону арзу едирәм ки, бу ај мүсәлман үммәтинин бирләшмәсинә сәбәб олсун, Рәчәб ајынын кәлиши илә дүнјада зоракылыг, гырғын ган төкүлмәси кәсилсин, пис нә варса һамысы бирјоллуг кечмишдә галсын, мүсәлманлар тәзә һәјата башласынлар.

Сизә вә сизин аилләринизә сүлһ, хејирхәһлыг вә фираванлыг! Аллаһ-тәала сизин јахшы әмәлләринизи жүксәлтсин вә артырсын, сизи һәр ики дүнјанын бәлаларындан горусун!

Танрыдан һамымыз үчүн хошбәхтлик, сағламлыг, әмин-аманлыг вә боллуг диләјирәм! Амин!

ДР мүфтүсү Әһмәд һачы Абдулајев

Күндәм

ДР Мүфтүсүнүн мүавини Әһмәд Каһајев ишкүзар сәфәри илә Дәрбәнддә олмушдур

Мартын 16-да ДР Мүфтүсүнүн мүавини Әһмәд Каһајев ишкүзар визити илә Дәрбәндә кәлмиш, рајон мүдиријәтинин акт залында дөвләт-конфессинал гаршылыгы мұнасибәтләри, республикада дини вәзијәт вә муниципалитетин руһаниләрлә гаршылыгы әлагәләри мәсәләләринин мұзакирәсинә һәср олунмуш мұшавирәдә иштирак етмишдир.

Тәдбирдә һәмчинин ДР Мүфтүјјәтинин Чәнуби әрази даирәсиндә сәләһијәтли нүмајәндәси Мәһди Абидов, Дәрбәнд рајон мүдиријәтинин башчысы Мәһәммәд Чәлилов, Дағыстан дин комитәсинин сәдри Мәһәммәд Әбдүрәһманов, Дәрбәнд рајонунун имамы Адил Гејбов, рајон кәндләринин башчылары, рајон ичласынын депутатлары тәһсил мүәссәләри вә һүгүг-мұһафизә органдарынын нүмајәндәләри иштирак етмишләр.

Ичласын модератору вәзифәсини Дәрбәнд рајонунун башчысы Мәһәммәд Чәлилов ичра етмишдир.

ДР Мүфтүсүнүн мүавини Әһмәд Каһајев өз чыхышыны ДР Мүфтүси шејх Әһмәд Абдулајевин адындан нүмајәндәли форумун иштиракчыларына тәбрик сөзләриндән башламыш.

Сәһ 2

Әqidә

Mələklərə iman

A) Mələklər necə varlıqdır?

Mələklər, gözle görünməyən, yeməyən, içməyən, müxtəlif şəkillərə girə bilən, günah işləməyən, Allahın ﷻ nurdan yaratdığı varlıqlardır. Qurani-Kərimdə mələklərdən çox bəhs edilir. Mələklər də ölürlər və qiyamət günü onlar da ayağa qaldırılacaqlar. Biz bu ayəti-kəlimələrin bir neçəsini söyləməklə kifayətlənək:

"... Onlar Allahın ﷻ şərefli qullarıdır. Allahın ﷻ sözündən əvvəl söz söyləməzlər və Onun əmrinə görə hərəkət edirlər" (əl-Ənbiya surəsi: ayə 26 - 27.)

"O mələklər ki, Allahu Təalanın ﷻ əmrlərinə asi olmazlar, əmr olunan şeyləri yerinə yetirirlər." (ət-Təhrim surəsi: ayə-6).

B) Mələklərin xüsusiyyətləri



- Daima Allaha ﷻ ibadət və itaətlә мәşğul olurlar,
- Yaxşıllıq edirlər, pislik etmә qabiliyyətlәri yoxdur,

- Allaha ﷻ əsla asi olmazlar, qarşı gəlməzlər
- Erkək və dişiləri olmur,
- Yeməzlər və içməzlər,
- Yatmazlar, bizim kimi istirahətә möhtac deyillər,
- Gözlә görünməzlər,
- Evlənmək ehtiyacı onlarda yoxdur.
- Nurdan yaradılıblar.
- Yorulmaq nədir bilməzlər.
- Gənclik, qocalıq kimi vəziyyətlәrә onlarda rast gəlinməz.
- Bir anda ən uzaq məsafələrgә qətt edә bilirlər,
- Qanadları vardır; lakin bunu bizim bildiyimiz qanadlarla müqayisә etmәk doğru olmaz.

- Yerlərdә, göylәrdә, һәр yerdә olurlar vә һәр birinin özünә aid vəzifәləri vardır. Bu vəzifәni layiqincә yerinə yetirirlәр.

Сәһ 3

Идрис пејғәмбәр ﷺ



Сәһ 4

Хәдичә Хувәјлид гызы



Сәһ 5

Шәфа – милчәјин ганадындадыр



Сәһ 7

ДР Мүфтүсүнүн мұавини Әһмәд Каһажев Дағыстан Республикасының Мәһәммәд Әбдүрәһмановун Иран нүмәжәндә һејәти илә көрүшүндә иштирак етмишдир

Мартын 1-дә ДР Мүфтүсүнүн мұавини Әһмәд Каһажев Дағыстан Республикасының дин комитәсинин сәдри Мәһәммәд Әбдүрәһмановун Иран Ислам Республикасының Русия Федерациясында Сәфирлијинин мәдәнијәт мәсәләләри үзрә мұшавири Рыза Малекинин сәдрлији илә Иран нүмәжәндә һејәти илә көрүшүндә иштирак етмишдир.

Тәдбирдә һәмчинин РФ Харичи ишләри назирлијинин Дағыстан Республикасында нүмәжәндәси һәсән Мәһәммәдов, Иран Сәфирлијинин мәдәнијәт

үзрә атташеси Мәһди Сәәдәтнәчад, Сәфирлијин әмәкдашы Кобулуш Идрисов, милли сийәсәт үзрә назир мұавини һарун Давыдов, Маһагала шәһәри шиә ичмасының сәдри Нури Мәммәд-Зәдә иштирак етмишләр.

Өз чыхышында Ә. Каһажев республикада дин хадимләринин дини-мәнәви ишиндә һәм Дағыстанда сүлһ вә сабитлијин горунмасы үчүн конфессияларын гаршылыгы эләгәләриндән данышмышдыр.

Өз нөвбәсиндә Рыза Малек Дағыстанның Мүфтүсү шәйх Әһмәд Абдулајевә конфессиянал мұнасибәтләр саһәсиндә апардығы ардычыл вә дүзкүн сийәсәтинә көрә вә республика Башчысы Рамазан Абдулатипова мәнәвијәт, мәдәнијәт вә халглар бирлији мәсәләләринә көстәрдији хусуси диггәтә көрә миннәтдарлыг сөзләри сөйләмишдир.

ДР Мүфтүһийәтинин мятбуат хидмәти



Русия Президенти Рәчәб Тајиб Әрдоғанла көрүшмүшдүр

2017-чи ил мартын 10-да Кремлдә Владимир Путинлә Рәчәб Тајиб Әрдоғанн сәһбәти олмушдур. Түркијә Президенти Русияја Русия Федерациясы вә Түркијә Республикасы арасында али сәвијәли әмәкдашлыг Шурасының алтынчы ичласында иштирак етмәк үчүн кәлмишдир.

Русия Президенти көрүшдә билдирди ки, Русия вә Түркијә мұнасибәтләринин бәрпасы сүрәтлә кәдир вә Москва буна чош шаддыр. О, деди: «Биз шадыг ки, бизим дәвләтләрарасы эләгәләримиз белә тез әввәлки һалына гајыдыр. Түркијә лидери өз нөвбәсиндә енеркетика саһәсиндә әмәкдашлыгын инкиша-

фыны гејд етди. «О ки галды «Түрк ахыны» вә «Ағују» АЕС лајиһәләринин һәјәтә кечирмәсинә, бурада әмәкдашлыг әввәлки мәчрасына гајыдыр, даһа да инкишаф едир».

Исламдаг.ру сайты



ДР Мүфтүсүнүн мұавини Әһмәд Каһажев ишкүзар сәфәри илә Дәрбәнддә олмушдур

Сонра илаһијәтчы республика Мүфтүјәтинин республика әһалисинин дини-мәнәви инкишафына вә дини маарифләнмәсинә јөнәлмиш фәалијәтиндән кениш данышмышдыр. Илаһијәтчы гејд етмишдир ки, ДР Мүфтүјәтинин фәалијәтинин әсас мәгсәди Исламын һәгиги дәрләринин тәблиғи, әһалинин дини савадлыгының вә кәнчләрин дини-мәнәви тәрбијәсинин кејфијәтинин артырылмасыдыр, һансы ки булар дәвләт бүтөвлүјү үчүн өзүндә дағдычы гүввә кәтирән јаланчы дини вә радикал-террорист секталарын (чәрәјанларын) идеолокијасының профилактикасында етибарлы әләт вә мөһкәм сүбут кими хидмәт едирләр.

Әһмәд Каһажев деди: «Һөрмәтли достлар, мәним фикримә көрә, әкәр биз әһалинин иштиракы илә дин нүмәжәндәләринин, һакимийәт органларының јахшы гаршылыгы эләгәләрини тәшкил еләјә билсәк, бу истигамәтдә ишимиз даһа да еффеktiv (тәсирли) вә уғурлу олар».

Чәнуби Дағыстанда имам вә дин хадимләринин фәалијәтиндән ДР Мүфтүјәтинин чәнуби әрази даирәсиндә сәләһијәтли нүмәжәндәси Мәһди Абидов данышды.

Ичласын сонунда рајон башчысы Мәһәммәд Чәлипов чәмийәтимизин сабит инкишафыны тәмин етмәк үчүн бөјүк әһәмијәти олан бу тәдбирдә иштиракына вә сәмәрәли ишинә көрә топлашанларә өз

бөјүк миннәтдарлыгыны билдирди.

Сонра ДР Мүфтүјәтинин нүмәжәндәләри Дәрбәнд шәһәр мүдиријәти бинасына кәлдиләр, бурада онларын «Дәрбәнд шәһәри» муниципал гурумунун башчысы Малик Бағлијевлә көрүшү олду. Көрүшдә һәмчинин ДР вичдан азадлыгы, дини тәшкилатларла гаршылыгы эләгәләр үзрә комитәсини сәдри Мәһәммәд Әбдүрәһманов, шәһәр башчысының мұавини Чәләләтдин Әлирзәјев, шәһәрдә олан конфессияларын (динләрин) һамысының нүмәжәндәләри иштирак етмишләр.

Достлуг шәраитиндә кечмиш етибарлы сәһбәт заманы чыхыш едәнләр икитәрәфли эләгәләрин вә јахын әмәкдашлыгын тәшкилиндә марағлы олдуғларыны билдирдиләр. һәмчинин Русияның ән гәдим вә ән чәнуб шәһәри үчүн актуал олан бәзи мәсәләләр дә мұзакирә олмунмушдур.

ДР Мүфтүһийәтинин мятбуат хидмәти

Бакыда «Терроризм, экстремизм вә радикализмлә мұбаризәдә кәнчләрин ролу» конфрансы

2017-чи илин март ајының 4-дә Бакыда Дәвләт тәһлүкәсизлик хидмәти, Азәрбајчан Президенти јанында ичтимаи инновасиялар вә вәтәндашларә хидмәт үзрә Дәвләт акентлији, Азәрбајчан Президенти јанында кәнчләр фонду, тәһсил, кәнчләр вә идман назирликләри, Дини структурларла иш үзрә дәвләт комитәси «Терроризм, экстремизм вә радикализмлә мұбаризәдә кәнчләрин ролу» мөвзусунда биркә конфранс кечирмишләр.

Конфрансда ады чәкилмиш структурларын рәсми нүмәжәндәләри, Азәрбајчанда фәалијәт көстәрән кәнчләр тәшкилатлары вә гејри-дәвләт сийәси тәшкилатларын нүмәжәндәләри, политолог вә експертләр, «АСАН» хидмәти мәркәзләринин әмәкдашлары, али тәһсил очағлары вә хусуси тәјинатлы мектәбләрин тәләбә вә курсантлары иштирак етмишләр.

Азәрбајчан дәвләт тәһлүкәсизлик хидмәтинин рәиси генерал-лейтенант Мәдәт Гулијев тәдбирдә чыхыш едәрәк гејд етмишдир ки, дүня үчүн тәһлүкә ја-радан терроризм, экстремизм вә радикализмлә мұбаризә Азәрбајчан үчүн дә



бөјүк әһәмијәтә маликдир. ДТХ рәһбәри хусусилә вургулады ки, рекиондакы терроризм, дини радикализм, экстремизм, сепаратизм вә дикәр тәһлүкәләр, мәсәлән, Јахын Шәрг өлкәләриндә, о чүмләдән Түркијәдә, Азәрбајчан үчүн дә чидди тәһлүкә тәшкил едир.

Азәрбајчан Президенти Мүдиријәтиндә ичтимаи-сийәси мәсәләләр үзрә шөбәнин мүдир мұавини Вүгар Әлијев «Террор, экстремизм вә радикализмлә мұбаризәдә күтлөви информасия васитәләринин ролу вә вәзифәләри» мөвзусунда мәрүзә илә чыхыш едәрәк топлашанларын диггәтинә чатдырды ки, конфранс чош актуал бир мәсәләјә һәср олунуб.

Тәдбирин сонунда конфранс иштиракчылары Азәрбајчан Президенти Илһам Әлијевә мұрачиәт јаздылар.

Ислам.ру сайты

Дағыстанда үмүреспублика имәчилији кечирилмишдир

Дағыстанда үмүреспублика имәчилији кечирилмишдир

Мартын 11-дә Дағыстанда үмүреспублика имәчилији кечирилмишдир. Республиканын кениш әһәтәли тәмизләнмәсинин тәшәббүсчү ДР Мүфтүјәти олмушдур. Республика руһаниләринин күчләрә чыхыб тәмизлик вә сәһман јаратмағ чағырышына, күләкли һавая бахмајарағ, Дағыстан шәһәр вә рајонларында көнүллүләр һәј вермишләр. Әразиләрин абадлашдырылмасы вә онлары зибилдән тәмизләнмәси ишләринә республиканын шәһәр, рајон вә кәнд имамлары нәзарәт едәрәк өзләридә имәчиликдә иштирак етмишләр. Кениш әһәтәли тәдбирин кејдишиндә күчләр вә сәкиләр (троуарлар), мәсчид, гәбристанлыг, парк, мектәб вә мұхтәлиф тәшкилатларын әразиләри тәмизләнмиш, ағач будағлары вә дашлар јығылмыш, дирәкләр рекламдан тәмизләнмиш, јашыл биткиләр әкилмишдир.

Ону да хатырладағ ки, ДР

Мүфтүјәти тәрәфиндән бүтүн март ајы Екология ајы елан едилмиш вә һәфтәли имәчиликләрин кечирилмәси планлашдырылмышдыр. Дәрбәнд шәһәринин сакиләри дә ДР Мүфтүјәтинин Дәрбәнд шәһәриндә вә Дәрбәнд рајонунда маариф шөбәсинин рәһбәри Гурбан Рамазанов вә Дәрбәнд шәһәри Газы Мәһәммәд Ағасијев проспектиндәки чүмә мәсчидинин имамы Маһмуд Пиријевлә бирликдә үмүреспублика имәчилијиндә фәал иштирак етмиш, Мүһәммәд Пејғәмбәрин ﷺ әшабәләри дәрфн олунмуш «Гырхлар» гәбристанлыгының әразисиндә ишләмишләр.

Аллаһ Елчисинин ﷺ һәдисиндә дејилиб: «Аллаһ ﷻ көзәлдир вә көзәллији севири, Аллаһ ﷻ сәхавәтлидир вә сәхавәтлilәри севири, Аллаһ ﷻ аличәнәбдыр вә аличәнәблары севири, Аллаһ ﷻ тәмиздир вә тәмизләри севири». Белә ки, евләринизи вә онларын әтрафындакы әразиләри тәмизликдә сахлајын.

ДР Мүфтүһийәтинин мятбуат хидмәти



ӘҚІДӘ

Мәләкләре иман

1 « Biz мәләкләри гөрә билмәрик; чүнки һәр шәйин варлығы өзүнә гөрәдир. Бизим гөрә билмәдийимиз даһа нечә-нечә варлықлар вар! Ruhumuz, ағлымızı гөрә билirikми? Amma ruhumuz vardır ve aynı zamanda ağıllıyq. Ağıllımyzı гөрә билirik дегә өзүмүзү ағлысыз сая билirikми? Мәләкләр дә руһ kimi, ағыл kimi nurani bir varlıqdır. Sağlam bir ағыл бизә necә doğru yolu göstәrirсә мәләкләр дә бизи һәмишә yaxşıllığa yönәдән quvvәdir. Мәләкләрин varlığını бүтүн peyğәmbәrlәр vә ilahi kitablәр хәбәр vermishlәр. İlahi kitablәр peyğәmbәrlәрә мәләкләр vasitәsi ilә gәlmishlәр. Bunun üçүн, мәләкләри inkar etmәk aynı zamanda peyğәmbәrlәrin peyğәmbәrliklerini vә ilahi kitabları da inkar etmәk demәkdir. Bu işә küfrdür. Belә bir fikrә düşmәkdән qaçınmaq lazımdır.

C) Мәләкләрин нөвләри

Мәләкләрин, etmiş olduqları iş vә әmr olunduqları vәzifәlerine гөрә çox нөвләri vardır. Lakin bunların әn başında dörd böyük мәләк var.

1. Cәbrayıl ﷺ: Cәнabi Haqq ﷻ ilә peyğәmbәrlәri arasında elçilik vәzifәsi ilә әmr olunmuşdur. Bütүн peyğәmbәrlәрә Cәнabi Haqq ﷻ vәhyini bu мәләк ilә bildirmişdir. Bütүн мәләкләrin başı olaraq Cәbrayıldan ﷺ Quranda "Ruhul - Qüds, Ruhul Ömin" kimi şәrәfli adlarla bәhs edilir.

2. Mikayıl ﷺ: varlıqların (mәxluqatın) ruzilәrinә kainatda meydana gәlәcәk hadisәlәрә, tәbiәt hadisәlerini idarә etmәyә; хәstәlik, şәfa, rәhmәt, bәrәkәt vә buna oxşar şәylәrin qullara çatdırılması kimi vәzifәlәрә әmr olunmuşdur.

3. İsrail ﷺ: Qiyamәtin qopması üçүн bir dә tәkrar dirilmә iki dәfә sur üfürmәklә vәzifәlidir. Quranda belә bәhs edilir:

"Sur üfürülünсә, Allahın ﷻ istәdiyindән başqa göylәrdә vә yerdә nә varsa, hamısı ölәcәklәр. Sonra sur bir dәfә daha çalınacaqdır. Onlar dәrhal ayağa qalxaraq gözlәyәcәklәр." (Zümәr surәsi: 68. ayә).

4. Əzrail ﷺ: Əcәli gәlәнләрин, Allahın ﷻ izni ilә ruhlarını almaqla vәzifәlidir. Dilimizdә



buna "can almaq" deyilir. Necә ki Quranda da belә buyurulur:

"... Sizә müvәkkil olan ölüm mәlәyi (Əzrail) canınızı alacaqdır. Sonra da (qiyamәt günü) Rәbbinizин hüzuruna qaytarılacaqsınız." (әs-Sәcdә surәsi: ayә 11).

Özlәrinә müәyyән tapşırıq verilән başqa мәләкләр дә vardır:

Qәbirdә sorğu-sual edән мәләklәр: Bunlar Münkәr ilә Nәkir adlı мәләklәrdir. Ölü, mәzara qoyulub üzәrinә torpaq atıldıqdan sonra bu мәләklәр gәlib "Rәbbin kimdir? Dinin nәdir? Peyğәmbәrin kimdir?" suallarını soruşmaqla vәzifәlidir.

İnsanı qoruyan Мәләкләр: Bunlar insanları mühafizә edән мәләklәrdir.

« (İnsan üçүн) onu öndән vә arxadan tәqib edәнләр (mәләklәр) vardır. Onu (insanı) Allahın әmri ilә (cinlәrdән vә başqa zәрәр vericilәrdән) qoruyurlar» (әr-Rә'd surәsi: ayә 11)

Kiramәn katibin: Bunlar insanların yaxşı vә pis әmәllәrinin yazmasını özlәrinә әmr olunmuş мәләklәrdir. Yaxşı әmәllәri yazan mәlәyin adı- Raqib, pis әmәllәri yazan mәlәyin adı isә Ətiddir. İnsanı sağ tәrәfindә olan Raqib мәләк sol tәrәfindә olan Ətid mәlәyә pis әmәli һәмән yazmayıb altı saat gözlәmәsini buyurur. Əgәр insan altı saat әrzindә pis әmәlindән peşman olub tövbә etmәzsә,

onda bir pis әmәl yazmasını әmr edәр. Vә insan vәfat etdikdән sonar bu мәләklәр göylәрә qayıtmazlar sahibinin qәbrinin başında qiyamәtә qәdәр oturlarlar. Bu qәbir sahibi mömin biri olubsa әgәр Allahdan әfv dilәyәrlәр, yox әgәр kafir biri olubsa lәnәtlәyәrlәр. Belә ki, bunlar insanların һәyatının hamısını, gecәsini gündüzünü çәkilән film kimi yazarlar.

"Halbuki sizin üzәrinizdә gözәtçilәр vardır. Bunlar şәrәfli katiblәrdir. Sizin bu әmәllәrinizi bilirlәр." (әl-İnfitar surәsi: ayә 10 - 12).

Bunlardan başqa "Hәмәlәtül- әrş мәләklәri, cәnnәt olan мәләklәrin üzәrinдә

olan Rizvan мәләк vә cәһәnnәmdә vәzifәli olan zәbaniyyәt мәләklәri üzәrinдә başçı olan Malik " kimi daha bir çox müxtәlif vәzifәlәр гөрән мәләklәр vardır. Bir dә bәzi мәләklәр vardır ki, " Kurubiyyun ya da Mukarrabun" adını daşıyırlar. Bunların vәzifәsi

Allaha ﷻ ibadәtdir. Yarattığı gün ibadәtә başlamışlar, Allahın ﷻ dilәdiyи günә qәdәр dә ibadәtә davam edәcәklәр.

D) Мәләкләре иман etmәyin, fәrd vә cәmiyyәt һәyatındakı tәsirlәri

Müsәlmanlıqda etiqad әsaslarından һәр biri, bir әmәl vә һәрәkәtin tәmәlidir. Mәlәyә iman, tәbii olaraq gündәlik һәyatda insanı daim yaxşı işlәр etmәyә, doğru qәrarlar vermәyә vә dürüst olmağa yönәldir. Bir dәfә etdiyи yaxşıllıqların vә pisliklәрin "Kiramәn Katibin" мәләklәri tәrәfindән qeydә alındığını, yazıldığını, шуurlu olaraq qavrayan insan, һәр halda әmәl dәftәrinә pislik yazılmasını istәmәz. Atdığı һәр addımın ilahi bir nәzәр altında olduğuna inanan insanların qiyamәt günündә Rәbbinә qarşı qara üzülü çıxmaq istәmәz. Belәliklә mәlәyә inamin әsasında insanı yaxşıllığa sürüklәyән belә itәlәyici bir quvvә vardır. Мәләкләре iman gәtirән insan bilir ki, özünü yaxşıllığa çağırған, mәlәyin sәsidir. Pislilyә çağırған isә, şeytanın sәsidir. Cәнabi Haqq ﷻ qullarına qarşı o qәdәр mәрһәмәtlidir ki, insana düşmән olan şeytana müqabil insana kömәkçi vә şeytanın hiylәlәrinә qarşı onu qoruyucu olaraq saysız мәләklәр yaratmışdır. Bu мәләklәр insanlara gündәlik һәyatda daim "Saleh әmәllәр = yaxşı vә faydalı işlәр" etmәlәrinә ilham edәrlәр. Buna гөрә әхлақи kamilliklәri, ruhi yüksәlmә vә yaxşıllıq sahibi olmaq, мәләklәре iman etmәklә olur.

ФИГҢ

Намаза һазырлығы

Намазын нөвләри

Фәрс намазлардан башга вачиб олмајан, лакин сүннәт намазлар да вар ки, онларын гылын-масына көрә Танры ﷻ әлавә мүкафат вәд етмишдир. Сүннәт намазлар да фәрс намазларда олан һазырлығы тәләб едир.

Намаз гылмаг истәјән адам бир нечә тәләбә чаваб вермәлидир: ибадәт едән адам елә бир јашда олмалыдыр ки, она мүрачиәт едәни баша дүшүр вә она шуурлу сурәтдә (дәрракә илә) чаваб верә билир (мүмәјјиз) – бу, адәтән гәмәр тәгвими илә једди јашдыр. һәдди-бүлуға чатмыш там әгли (зәһни) чәһәтә малик һәр бир мүсәлман (мүкәлләф) намаз гылмалыдыр (Оғланлар үчүн һәдди-бүлуғ 14,5-15 сажылыр, ја да биринчи пол-лүсија, јәни јухуда мәни аханда), гызлар үчүн исә – биринчи һәјздән (ајбашыдан) башлајараг.

Намазын шәртләри

Намаз гылан адам билмәлидир ки, ди-кәр мүсәлман ајинләри кими намазын да өз шәртләри (шүрүт) вар. Намаздан әввәл вә намаз гылан заман әмәл едил-лән мүәјјән һәрәкәтләр намазын шәрт-ләри адланыр. Бу шәртләрдән һеч олмаса биринә әмәл едилмәсә, намаз етибарсыз сажылыр (позулур). Буна көрә дә һәр мүсәлман намазын ашағыдакы шәртләрини билмәли вә онлара риәјәт етмәлидир:

1. Намаз гылан бу мәрәсимлә әлагәдар тәмизликдә олмалыдыр.
2. Намаз гылынән јер, намаз гыланын бә-дәни вә палтары тәмиз олмалыдыр.
3. Шәриәтә көрә бәдәнин кизли сахлан-малы јерләри ертмәк лазымдыр.
4. һәр бир намаз онун үчүн мүәјјән едил-

миш вахтада ичра едилмәлидир.

5. Намаз гыланын синәси Кәбәјә (Гиб-ләјә) тәрәф олмалыдыр. Ашағыдакы беш фәсилдә биз бу шәртләр-рин маһијәтини там изаһ едәчәјик.

1 Фәсил

Ајин тәмизләnmәсинин гәјдалары

Намазын илк шәрти инсанын ајин тәмиз-лијиндә олмасыдыр. Шәриәтә көрә ајин тәмизләnmәси (тәһарәт) – мүсәлманна намаз гылмаг үчүн ичазә верән мүәјјән әмәлләрин јеринә јетирилмәсидир. Он-лар да бунлардан ибарәтдир:

1. Нәчисләрдән азад олмаг.
2. Бәдәнин чүзи (гисмән) дәстәмазы (вүзу) олмасы.
3. Бүтөв фәрс гүсл сујундан чыхмаг.
4. Су олмадыгда вә башга вәзијәтләрдә торпагла тәмизләnmә (тәјәммүм). һәгигәтән, ајин тәмизләnmәси гәјдаларынын ејрәнилмәси вә онларын мүвафиг сурәтдә јеринә јетирилмәси динин ән вачиб еһкамларындан (тәләбләриндән) биридир. Чүнки бу гәјдалырын һамысы-на риәјәт етдикдән сонра намаза тәләб олунан тәмизлијә чатмаг олар. Аллаһ Елчисинин ﷺ һәдисиндә дејилиб: «Тә-мизләnmә – намазын ачарыдыр». Демә-ли, тәмизләnmәјә етина едән намаза да етина едир. Шәриәтә көрә ајин тәмиз-ләnmәси үчүн судан истифадә едилир.

Сујун мұхтялиф нояляри

Сулар үч нөвә бөлүнүр:

1. Тәмиз вә тәмизләјән су, јәни өзү өзлү-јүндә тәмиз вә тәмизләnmәјә јарарлы (мүнасиб). Белә су һәм там, һәм дә чүзи дәстәмаз үчүн истифадә олунур (јәни о, һәдәси рәдд едир, тәмизләјир (һәдәс – ајин тәмизлијини позан сәбәбдир. һә-дәсин бөјүјү вә кичији вар. Бөјүк һәдәс-дә там, кичик һәдәсдә гисмән дәстәмаз алмаг лазымдыр) вә нәчисләрдән азад олмаг үчүн. Бу – башга бир шәјлә гарыш-дыгда өз адыны дејишмәјән адичә тәби

судур, мәсәлән: јағыш сују, дәниз сују, чај сују, булаг сују, әримеш гар вә буз сују вә гују сују.

2. Тәмиз, лакин тәмизләnmәјән су, јәни өзү өзлүјүндә су тәмиздир, анчаг ајин тәмизләnmә-си үчүн јарарлы дејил. О, һәдәси вә нәчисләри тәмизләмир. Белә су-лара аиддир: а) фәрс ајин тәмизләnmәси үчүн истифадә едилән су: чүзи дәстәмаз үчүн, там дәстәмаз үчүн вә һәм дә нәчисләри тәмиз-ләnmәк үчүн вә бунунла белә өз кејфијәтләрини (дад, рәнк ја да иј, гоху) дејишмәмиш су. Әкәр сујун кејфијәтләри дә-јишибсә, онда о, тәмиз дејил (нәчисдир); б) ичи-нә нәсә бир тәмиз шәј (таһир) дүшмәк нәтичәсиндә дејишмиш су. Әкәр су һәр һансы бир тәмиз шәјлә гарышыб ачыг-ајдын дејишибсә, демәли о, нә чүзи дәс-тәмаз үчүн, нә там дәстәмаз үчүн, нә дә нәчисләри тәмизләnmәк үчүн јарарлы дејил. Белә су, мәсәлән, ичинә суд вә шәкәр (гәнд) дүшүмүш вә ачыг-ајдын онун рәнкини, дадыны вә гохусуну дејишмиш судур. Әкәр сујун дејишикликләри о гә-дәр нәзәрә чарпмырса, о, тәмизләnmә үчүн јарарлыдыр. Тәмизләnmә үчүн ис-тифадә едилән сујун кејфијәтләрини чох дејишсә дә онун јарарлығына тәсир кәстәрмәјән минерал (мәдән) дузлар истисна тәшкил едир. Јәни бунлар тор-пагдан (јердән) суја дүшүмүш дузлардыр. Әкәр дузлары биз өзүмүз суја әлавә еди-риксә, онда бу, сују јарарсыз едир.

3. Натәмиз су (нәчис). Имам әш-Шәфиинин илаһијјат-һүгүг мәктәбинә әсасән сујун һәчми бөјүк вә кичик олур.

Кичик һәчм – ики кулләдән (узунлуғу, ени вә һүндүрлүјү бир дирсәк вә дирсәјин 4/1 гәдәр һәчми олан габдакы судан) аздыр. Бөјүк һәчм – ики куллә вә даһа артыг. Ики



куллә тәхминән 216 литрә бәрабәрдир. Әкәр кичик һәчмли суја бағышланмаз нәчасәт дүшәрсә, су натәмиз (нәчис) олар, һәтта үч кејфијәтиндән (дад, рәнк, гоху) бири дејишмәсә дә. Милчәк, гарыш-га вә саирә бу кими ганы ахмајан өлү һә-шәратлар бағышланан нәчәс сажылыр. Мәсәлән, әкәр милчәк суја дүшүб орада өләрсә, сујун рәнки, ја гохусу, ја да дады дејишмәјинчә о, тәмиз галыр. Әкәр бөјүк һәчмли суја онун үч кејфијәтиндән бири-ни дә дејишмәјән нәчис дүшсә, су тәмиз галар. Әкәр бу үч кејфијәтдән һеч ол-маса бири бир азча дејишәрсә, онда су натәмиз вә ајин тәмизләnmәләри үчүн јарарсыз олур (Имам әш-Шәфиинин көрүшүнә әсасән).

(Арды вар)

Материал «Намаз – динин дајағыдыр» китабындан көтүрүлмүшдүр.

Идрис пејғәмбәр ﷺ

(Өввәли гәзәтимизин 3-чү нөмрәсіндә)

Идрисе ﷺ һәср олунмуш тәдгигатларын бир һиссәси гәдим Мисир мәтнләриндә Тәк Аллаһа инама ишарәләрин олмасы илә шәртләшдирилмишди. Вә, бу өлкәнин ән гәдим тарихиндә пејғәмбәр тапмајанда тәдгигатчылар белә гәрәра кәлдиләр ки, бу, Идрисин ﷺ пејғәмбәрлик фәалијәтинин изләридир. Мисирдә тәкаллаһлылығын јајылмасынын узагылығы (гәдимлији) вә буну тәсдиг едән мәтнләрин мөвчудлуғу бу гәдим өлкәнин ирсиндә онун бизим сејјидимиз Идрислә ﷺ әлагәсини, Тәк Чәнаба ﷺ инамын бәшәријәтин јаранмасындан башлајыб, јәни Адәм пејғәмбәрин ﷺ дөврүндән гырылмаасыны тәсдиг едә биләр.

Бәзи тәдгигатчылар Идрисе ﷺ гәдим Мисир шаһларындан бири Ехнатонла бағлајырлар – ондан бизә тәкаллаһлылығын тәрәфдары олдуғуна ишарә кәстәрән мәтнләр кәлиб чатмышдыр. Өзүнүн Рәббинә һәср олунмуш мәнзум јалварышында Ехнатон дејир: «Сән Аллаһсан ﷻ, еј Јеканә олан! Сәнә охшајан јохдур. Сән јери истәдијин кими јаратдын. Сән – тәксән. Сән ону јаратдын, Сәнинлә бу ишдә иштирак едән јохдур».

Гәдим Мисир ирсиндән мәтнләрин чоху бу ән гәдим сивилизасијанын тарихиндә тәкаллаһлылығын нечә дәрин көкләри олдуғуну кәстәрир. Вә бунлары әнәнәви олараг Идрисин ﷺ адыла бағлајырлар. Дикәр

тәдгигатчылар өз ахтарышларында гәдим Јунан фәлсәфәсинә, хүсусилә Әрәстун (Аристотел) фәлсәфәсинә мүрачиәт етдиләр. Онларын Идрисин ﷺ әгидәләри вә онун инсанлары чағырдығы тәкаллаһлылығы илә



әлагәсиндән данышдылар. Онлар кәстәридиләр ки, Аллаһ Адәмә ﷺ бүтүн адлары өјрәдән кими, О, Идриси дә ﷺ елмә, мүдриклијә, фәлсәфә вә сијасәтә, мәдәнијәтин дикәр бәһрәләринә өјрәтмишдир. Бүтүн бунларын пејғәмбәрлијә, елчиләрә, вәһјә мүнәсибәти вар. Фәлсәфә вә мүдриклији динә гаршы үсјан кәстәрән Гәрбин әксинә биз фәлсәфә вә елми динин бәһәри сајан мәдәнијәтин (сивилизасијанын) нүмајәндәләријик.

Тарихи рәвәјәтләр Идрисе ﷺ фиронлардан бири илә бағламаға чалышырлар, бәзиләри һәтта белә иддиа едилрләр ки, мәшһур «бөјүк сфинкс»дә мәһз онун сифәти јо-

нулмушдур (һәкк олунмушдур) вә инсанлара астрономијаны, улдузларын һәрәкәт трајекторијасы елмини, һәндәсә (геометрија) вә дикәр елмләри өјрәдән дә одур. Идрис пејғәмбәр ﷺ һаггында башга

рәвә- јәтләр дә вар, бизә исә Мүһәммәд Пејғәмбәрин ﷺ мерачы һаггында тарихчә бәсдир, һансы ки, мерач кечәси онунла дөрдүнчү кәјдә көрүшмүшдүр.

Һесаб олунур ки, Идрисин ﷺ Танрынын ﷻ она ачдығы биликләри, о чүмләдән астрономија вә һәндәсә үзрә, өзүндә чәмләшдирән гәдим јазылары јер үзү 4 шаһлыға (сәлтәнәтә) бөлүнән дөврә аиддир. Лакин Идрисин ﷺ кәтирдји тәкаллаһлылығын тәрәфдары олан халгын мөвчудлуғуну тәсдиг едә билән мадди сүбутлар вә реал артефактлар вармы? Бу узун дөврәдән тәкаллаһлылығы сүбут едән мәтнләр галмамашдыр, әвезиндә

еһрамлар (пирамидалар) галмышдыр. Сивилизасијанын бу изләри гәдим шәһәрләрлә јанашы сејјидимиз Идрисин ﷺ пејғәмбәрлик фәалијәтинин лал шаһидләридирми? Бу суаллар та гәдимдән бәри мүбаһисәләр доғурмуш, лакин тәрәфләр сон нәтичәјә кәлә билмәмишләр. Мүгәддәс Гуранда Аллаһын ﷻ Идриси ﷺ «јүксәк мәртәбәјә» галдырдығыны кәстәрән әјәнин тәфсири дә чохлу фикир әрлығы доғурур. Бурада нә нәзәрдә тутулур: Аллаһ ону Иса пејғәмбәр ﷺ кими јүксәлтмишдир, јохса о, бу дүнјада јүксәк мөвгәјә наил олмушдур? Сејјидимиз Исанын ﷺ кәјә јүксәлмәси чохлу доғру (дүрүст, сәһиһ) һәдисләрлә тәсдиг олунур.

Идрисин ﷺ һәјаты һаггында тарихи мәлуматларын азлығына бахмајараг, онлардан һәр һалда дәрк еләмәк олур ки, сәһбәт үмуми пејғәмбәрлик зәнчириндә вачиб тәркиби һәлгәси кими тарихин илк мәрһәләләриндән бириндән кәдир. Ондан сонра кәндәрилмиш бүтүн пејғәмбәрләр, ичиндә Пејғәмбәримиз Мүһәммәд ﷺ олмагла инсанлара онларын динини вә үмумијәтлә һәјаты камилләшдирмәјә көмәк етмиш биликләр кәндәрмәкдә давам етмишләр. Аләмләрин Рәбби ﷻ үммәтдә мүтләг өз әдаләтини һәјата кечирмәк истәјир вә бу мөгсәдлә инсанлары Өзүнә нечә ситәјиш етмәји өјрәдәнләри кәндәрир. Пејғәмбәрләрин мүрачиәтнамәләри (нәсиһәтләри, өјүдләри) һәмишә фәалијәтә рәһбәрлик олмуш, бәшәријәтин тәрәггиси, онун мәрһәләдән-мәрһәләјә ирәлијә һәрәкәти, там камиллијә чатмасы үчүн бөјүк әһәмијәтә малик олмушдур.

Исламдаг.ру сајты

Имам Шәффи

(Өввәли гәзәтимизин 3-чү нөмрәсіндә)

Имам Шәффииндән сәјләнилир: «Үч кәзәл әмәл вар: касыблыгыда әлиачылыгы, тәнһалыгыда диндарлыгы вә адамларын горхдур биринә дејилмиш дүз сөз».

Јунус ибн әбд үл-Әла сәјләмишдир: «Бир дәфә Имам мәнә деди: «Еј Јунус, достун һаггында сәндә кин доғура билән нәсә десәләр, едават апарыб достлуғу позмаға тәләсмә. Әкс тәдирдә сән әгидәсини шүбһәјә дејишәнләрдән бири олар-

сән ону тәмизә чыхара билмәсән вә чыхыш јолу јохдурса, онда достунун һәрәкәтини налајиг һесаб ет. Бурада да сәнин үчүн сечим вар: истәсән һәддини ашмадан она өз һәрәкәтинә әвәз гәјтара биләрсән, истәсән ону бағышла, бу, мөминлијә даһа јахындыр. Рәббимиз дејәни унутма: «Пис әмәлин әвәзи – она бәрабәрдир, ким бағышласа вә јахшылыгы етсә, Аллаһдан мұкафат тапар».

Әкәр үрәјин һәмнин әмәлин әвәзини гәјтармаға исрар едирсә, онда достунун әвәлләр сәнин үчүн көрдүју јахшы ишләрдән

газандырыр, одур ки, орта вәзијәтдә галмаг сәрфәлидир».

«Гәјбәтә инанмаг ондан да бәтәрдир, чүнки гәјбәт кимсә үнванланыб, она инанмагса, демәли, гәјбәти јол верилән, јәни мүмкүн ола билән сајмагдыр. Ахы, нәсә еләјән адам бу әмәлә јол верәнә бәрабәр дејил».

«Әкәр мән билсәјдим ки, сојуг су меним аличәнәблығымы азалдыр, онда мән ону ичмәздим».

Бир нәфәр Имам Шәффииндән онун јашыны сорушур вә белә чаваб алыр: «Өмүр илләриндән данышмаг әхлаг гәјдаларына үјүн дејил». Бурада Имам Малики јада салмаг олар, буна охшар суал верән адам о, өз иши илә мәшгул олмағы мәсләһәт көмүшдү.

Сәјләјирләр ки, Шәффи кечәни үч һиссәјә бөлүрдү: биринчи һиссәдә ишләјирди, икинчисиндә ибадәт едирди, үчүнчүсүндә јатырды. һәм дә мөғүмдур ки, Имам Мүгәддәс Рамазан ајында Гураны алтмыш дөфә охујарды.

Әсбәһәни дејиб: «Мән һәзрәт Мүһәммәди ﷺ јухуда көрүб ондан сорушдум: «Еј Аллаһын елчиси ﷻ Шәффи сәнин әминин нәслиндәндир, сән она бир фәјда, хүсуси бир пәј вермисәнми?». Мүһәммәд ﷺ чаваб верди: «Бәли, мән Танрыдан хаһиш етдим ки, она әзаб вермәсин». «Нәјә көрә, Еј Аллаһын Елчиси?», - јәнә дә мән сорушдум. Пејғәмбәрин ﷺ чавабы белә олду: «Һәгигәтән, о, мәнә елә сөзләрлә салават кәтирир ки, ондан әввәл бу сөзләри һеч ким демәјиб». «Бу нә сөзлрдир, - сорушдум мән, - Еј Аллаһ Елчиси?». һәзрәт Мүһәммәд ﷺ

деди: «Еј Аллаһ, хејир-дуа вер Мүһәммәдә адамлар ону јада салан гәдәр вә јаддан чыхаран гәдәр».

Шәффиинин шакирдләриндән бири, Мәзәнни, сәјләјир ки, вәфатындан бир аз әввәл хәстә олдуғу вахтда о, Имамын јанына кирмиш вә сорушмушдур: «Өзүнүзү нечә һисс едирсиниз?». Имамын чавабы: «Мән өзүмү бу дүнјаны тәрк едән, өлүм вә кунәһларынын касасыны ичмиш гардашларымла видалашан вә Аллаһа ﷻ тәрәф кәдән, Ону гаршылајан кими һисс едирәм. Мән билмирәм, руһум Чәннәтә кәдәрми, ону тәбрик едә билим, ја да Чәһәннәмә, она башсағылыгы верим». Сонра Шәффи ағлајыб деди: «Үрәјим гәсавәт долу оlanda вә јолларым дараланда вә мән өз үмидими Сәнин Әфвинә нәрдиван етдим, өз кунәһымы бөјүк һесаб едирәм, лакин ону Сәнин Әфвинлә мүгајисә едәндә, Еј Рәббим, о даһа да бөјүјүр. Сән бағышлајансан, Сән –сәхавәт Кәстәрәнсән вә өз рәһминә көрә кунәһлары Бағышлајансан!».

Имам Шәффи Рәчәб ајынын сонунчу күнүндә әл-иша намазындан сонра чүмәјә кечән кечә едирсә етмишдир. Онун 54 јашы варды. Имамы һәмнин күн торпаға тапшырдылар, вә бундан сонра адамлар дағалаб кәдәндә 204-чү илин Шабан ајынын һилалыны көрдүләр. Рәбиү ибн Сүләјман сәјләјир: Мән Шәффиини вәфатындан сонра јухуда көрүб ондан сорушдум: «Еј Әбу Әбдилләһ, Танры сәнинлә нечә рәфтар етди?». Вә Имам чаваб верди: «О, мәни гызыл тахта отурдуб үстүмә мирвари (инчи, дүрр) сәпди!».

Исламдаг



сан. Сән буну рәдд елә вә јогдашына де ки: «Гулағыма сәнин һаггында бәзи шәјләр чатыб», анчаг кимин сәјләдијини демә. Әкәр о, бунлары инкар етсә, де ки: «Сән даһа доғручул вә мөминсән», вә буна һеч нә әләвә етмә.

Әкәр о, етираф етсә ки, онун һаггында дејиләнләр һәгигәтдир вә көрсән ки, һардаса она бәраәт газандырмаг олар, онда ону бағышла. Әкәр о өзү јүнкүлләшдиричи сәбәбләрдән данышарса, буну гәбул ет. Әкәр

фикирләш. Вә онун јахшы әмәлләрини һеч бир шәј сајараг она хејирхаһлыгы кәстәрмәјә тәләс. һәгигәтән, бу, зүлм етмәк оларды, ја Јунус.

Буна көрә дә, әкәр сәнин достун варса, ондан мөһкәм јапыш. Јадында сахла, дост тапмаг чәтиндир, итирмәк – асан»

Имам Шәффи һәмчинин төвсијә едирди: «Инсанлара мүнәсибәтдә сојуглуғ дүшмәнчилијә (әдавәтә) кәтирир, онлара һәддиндән артыг мүнәсибәт пис достлар

Хәдичә Хувејлид гызы

Аллаһ Елчисинин ﷺ илк арвады-дыр. Уча Танрымыз ﷺ Мүһәммәд Пејғәмбәри ﷺ, Онын үммәтини, әшабәләрини вә гоһумларыны жүксәлдән кими, Онын биринчи һәјәтјолдашы Хәдичәни дә ﷺ бүтүн гадынлар үзәриндә жүксәлтмишдир. һәзрәти Пејғәмбәр ﷺ демишдир: «Аллаһа анд ол-сун ки, О, мәнә Хәдичәни ондан јахшы ола билән арвад әвезинә вермәмишдир: башгалары етигад етмәјәндә о, иман кәтирди; башгалары мәнә јаланчы сајанда о, мәнә инанды; башгалары әмлақымы әлимдән аланда о, мәнә өз әмлақы илә тәмин етди; вә Аллаһ ﷻ мәнә өвладлары башга гадынлардан јох, ондан верди».

Ата тәрәфдән Хәдичәнин нәсли Мүһәммәд Пејғәмбәрин ﷺ нәсли илә кәсиширди. Онларын үмуми әчдадлары ата тәрәфдән Кусайју, ана тәрәфдән Луайју иди, јәни һәр ики тәрәфдән Хәдичә Мүһәммәдә ﷺ гоһум иди.

Хәдичә хувејлид гызы (555-619, Мәккә) өләнәчән Мүһәммәд Пејғәмбәрин ﷺ биринчи вә јекәнә арвады олмушдур, о бири арвадлары һәзрәти Пејғәмбәр ﷺ Хәдичә дүнјасыны дәјишәндән сонра алмышдыр. Онын вәфатындан сонра Мүһәммәдин ﷺ сонрақы арвадларындан һеч бири Онын гәлбиндә Хәдичәнин јерини тута билмәмишдир. Әл-Бухаринин һәдисиндә дејилди: «Бу дүнјанын ән јахшы гадыны өз дөврүндә Имранын гызы Мәрјәм, бу үммәтин ән јахшы гадыны Хәдичәдир».

Хәдичә һүндүрбојлу, ағыллы, ағ дәри-ли, көзәл вә чәсарәтли, намуслу, фәал, ишкүзар, гурәшиләр арасында адлы-санлы вә һәрмәтли бир гадын иди. О, чох сәхавәтли, әлиачыг, хәјирхәһ вә һәссас иди, еһтијачы оланлара, өз гоһум-әгрәбасына вә јахынларына, һәмчинин тој тәшкили үчүн вәсаити чатмајан чаванлара көмәк әлини узадырды.

Хәдичә гүсурсуз, тәмиз хәсијјәтә малик иди. Аллаһын Севимлисинә ﷺ әрә

кәлмәкдән әввәл Хәдичә ики дәфә әрдә олуб: Бану Усајд нәслиндән Әбу һалә ибн Маликдә, ондан оғлу һинд вә гызы Зејнәб олмушдур; Әбу һаләдән әввәл Утайјик ибн Абиддә әрдә олмуш вә онунчун да бир оғлан (Абдуллаһ) вә бир гыз (Чәријә) доғмушдур. Икинчи дәфә дул галандан сонра Әрәб жарымадасындан әрәбләрин ән мөһтәрәм вә һәрмәтли нүмајәндәләри она елчи кәлсәләр дә һамысына рәдд чавабы вермиш вә Мүһәммәд Пејғәмбәри ﷺ сечмишдир.

Хәдичә тичарәтлә мәшгул олурду, ишини көзәл, тәмиз вә кениш көрүрду. Адамлары ишә көтүрәр вә мүйјән һагт вериб малы сатмаг үчүн онлары Шама көндәрәрди.



Мүһәммәдин ﷺ дүз, доғручул, вичданлы, әдаләтли олмасындан, Онын хәсијјәтинин әла, нәчиб хүсусијјәтләриндән о заманлар һамы данышырды, вә әлбәттә ки, Хәдичә дә бунлары ешитмишди. Мүһәммәд ﷺ 25 јашына чатанда Хәдичә она өзүнчү тичарәт карваны илә Шама кетмәји тәклиф етди вә сөз верди ки, она башгаларына нисбәтән ики дәфә артыг һагт верәчәк. Мүһәммәд ﷺ Суријаја Хәдичәнин нәкәри Мајсара илә јола дүшдү. Мајсара онун көзәл хәсијјәтинә, тәмиз әхлагына вә көрдүјү бәзи мөчүзәләрә һәјран олмушду. Нәкәр Хәдичәјә Мүһәммәдин ﷺ бүтүн мәзијјәтләриндән вә жүксәк әхлагындан данышды. Бунлары ешидәндә Хәдичәнин Мүһәммәдә ﷺ симпатијасы артды вә о, Мүһәммәдә ﷺ әрә кетмәк арзусуну рәфигәси Манијә гызы Нәфисәјә данышды. Нәфисә Мүһәммәдин ﷺ јанына кедиб Хәдичәнин она

әрә кетмәк истәдијини билдирди. О, Хәдичәнин тәклифини гәбул етди вә буну атасынын гардашларына данышды, онлар да Хәдичәнин әмиси (дајысы) Әмр илә көрүшүб ону Мүһәммәдә ﷺ никаһла-дылар. һашимиләр нәслинин нүмајәндәләри вә Гурәјш тајфасы ағсагалларынын иштиракы илә Әмр Хәдичәни кәләчәк Пејғәмбәр вә Аллаһ Елчисинә ﷺ верди вә тој һәдијјәси кими (мәһр) бәзиләринин де-дијинә көрә ијирми, дикәр мөлумата көрә алты чаван диши дөвә алды. Ики ајдан артыг мүддәтдән сонра тој олду. Бу заман Мүһәммәдин ﷺ 25, онун севимли арвады Хәдичәнин 40 јашы варды.

Хәдичәјә евләнмәси Аллаһ Елчисинин ﷺ һәјәтында вачиб һадисә олду,

вә тәшвишинә, мәлалына шәрик олмағы, чәтин анда дәстәкләјиб руһландырмағы бачаран јекәнә дост. О, Мүһәммәд ﷺ үчүн алты ушаг доғмушдур: әл-Гасым, Зејнәб, Ругијә, Умму Күлсүм, Фатимә вә Абдуллаһ. Оғланлар кичик јашларында икән вәфат етмиш, гызларын һамысы Мүһәммәдин ﷺ пејғәмбәрлији башладығы дөврә кими јашамыш, Исламы гәбул етмиш вә Мәккәдән Мәдинәјә көчмүш, һамысы Пејғәмбәрдән ﷺ әввәл дүнјасыны дәјишмишдир, Фатимә истисна олмагла, о, Пејғәмбәрдән алты ај чох јашамышдыр.

Пакизә, әхлаглы, фәзиләтли бир гадын олан Хәдичә һәзрәтләри әсрин дөрддә бир һиссәси мүддәтиндә Аллаһ Елчисини ﷺ илә никаһда мөһрибанлыгла, мәсуд (јәни хошбәхт) јашамыш вә пејғәмбәрлијин онунчу илиндә һичрәтдән үч ил әввәл 65 јашында Мәккәдә вәфат етмиш вә әл-Мүәлла гәбристанлыгында торпаға тапшырылмышдыр. Әмиси Әбу Талибин вәфаты илә бағлы зәрбәдән Аллаһ Елчисини ﷺ һәлә өзүнә кәлә билмәмишди ки, һәммин илин Рамазан ајында мөминләрин анасы Хәдичә дә дүнјасыны дәјишди, вә бу ил Аллаһ Елчисини ﷺ үчүн «гәм, кәдәр или» олду, чүнки онлар тәгиб вә изтирәб дөврләриндә онун үчүн етибарлы, сәдагәтли дајаг идиләр.

Мәһәммәд Пејғәмбәр ﷺ Хәдичәни ән јахшы гадын адландырагаг ону чох севирди, вә өмрүнүн ахырына кими онун адыны бөјүк сәдагәт вә мөһәббәтлә јад етмишдир. Мүдрикләрдән бириси демишкән: «Һәр һансы бөјүк бир кишинин архасында она дәстәк верән гадын дур-дур – истәр ана олсун, истәр сә арвад». Үч гадын бөјүк динләри тәмсил едән үч кишинин өмрүндә бөјүк рол ојнамышлар: Асијә Муса ﷺ һәјәтында, Мәрјәм – Исанын ﷺ һәјәтында вә Хәдичә – Мүһәммәдин ﷺ һәјәтында. Онларын һамысы елчиликдән әввәл пејғәмбәрләрин гајысына галмыш вә пејғәмбәрлик дөврүндә онлара дәстәк олмушлар. Буна көрә дә Аллаһ Елчисини ﷺ онлары бир һәдисдә јығмыш вә демишдир: «Камиллијә чатан кишиләрин сајы чоғдур, гадынлардан исә мүкәммәл оланлар јалныз имранын гызы Мәрјәм, фиронун арвады Асијә, хувејлидин гызы Хәдичә, Мүһәммәдин ﷺ гызы Фатимәдир». Бүтүн мөминләрин анасы Хәдичәдән, онун әһли-бейтиндән Аллаһ разы олсун. Уча Рәббимиз ﷻ онун бәрәкәтини вә шәфаәтини Гијамәт күнүндә бизә чатдырсын. Амин!

ЗҮМРҮД ИСАЕВА

Көзәл јағлар

Мүсәлман гадынларына төвсијәләр

(Әввәли гәзетимизин 3-чү нөмрәсиндә)

Ајыпәнчәси јағы.

Аз танынмајан ајыпәнчәси јағы да һәмчинин өзүнүн көзәл хәссәләри илә сечилир. Бу јағын тәркибиндә ашылајычы маддәләр, минерал дузлар, витаминләр, тәбии инулин, протейн (садә зүлал), палмитин вә стеарин (мум һазырланан маддә) туршулары вар. Јағ өзү тәмиз шәкилдә дә ишләнир, лакин чох заман јағлы дәри үчүн крем (косметик јағ) вә маскаларда, сызанаг сәпмәсинә гаршы мұаличәви дәрманларда, солан дәри үчүн бәрпаедичи кремләрдә, сачлар үчүн шампун, балзам вә кондиционерләрин тәркибиндә олур.

Ону һәмчинин ванналар үчүн васитәләрин тәркибиндә дә тапмаг олар: бурада ајыпәнчәси јағы мөһкәмләндиричи, тәмизләјичи вә сакитләшдиричи (ағрыкәсән) әләвә кими истифадә едилди.

Ајыпәнчәси јағындан баш дәрисинә гуллуг етмәк үчүн кениш истифадә

олунур, бурада о, әвәзолунмаз вә чох тәсирли васитәдир. Ајыпәнчәси јағы баш дәрисиндә маддәләр мұбадиләсини бәрпа едир вә инчә дамарларда ган дөвраныны күчләндирир, сачларын көкләрини вә структуруну гидаландырыр вә мөһкәмләндирир. Башлангыч үчүн сачынызы исти суда јујуб дәмалла бир азча гурудун. Ајыпәнчәси јағыны 15 дәгигәдән аз олмајараг сәлигә илә сач ајрымы јарадараг түкләринизин көкләринә сүртүн. Бундан сонра јағы түкләринизин учундан онларын узунлуғуна кими бәрәбәр бөлүшдүрүн. Кобуд вә интенсив һәрәкәтләрә јол вермәмәјә чалышын, чүнки түкләриниз сына вә чыха биләр. Башыныза хүсуси папаг (шапка) вә ја балача торба кејин, үстүндән башынызы исти бир шәјлә сарыјын. Бир саата јахын көзләјин. Ајыпәнчәси јағыны шампунла јујун. Хәбәрдарлыг едирик ки, бу јағ чох пис јујулур вә, мүмкүндүр ки, ону бир нечә дәфәдән сонра там јумаг олар.

Ајыпәнчәси јағындан истифадә һәм дә зәифләмиш дырнағлары мөһкәм-

ләндирмәк вә бәрпа етмәк үчүн дә еффеқтлидир. Бунун үчүн ону там сағалана кими күндә 2-3 дәфә кутикула (дәри үстүнә) вә дырнаг пластинкасына сүртмәк кифајәтдир. Ајыпәнчәси јағындан ваннаны сизин һәфтәлик маникүр програмыныза салмаг олар.

Ајыпәнчәси јағы – кирпикләрә гуллуг етмәк үчүн әла васитәдир. Кирпикләрә ону памбыг тампону вә ја түк гәләмлә јахмаг олар. Раһатлыг үчүн көһнә тушдан галмыш флакондан истифадә етмәк олар. Ону јахшыча јујуб ичинә сәлигә илә ајыпәнчәси јағы төкүн. Илк нәтичәләр 1-2 һәфтәдән сонра көрүнәчәкдир. Кирпикләр јахшы бој атмаға башлајыр, даһа узун вә сых олурлар. Чалышын ки, көзләринизә зијан тохунмасын.

Ајыпәнчәси јағы дәри үчүн фајдалы-



дыр, ванна вә ја душ гәбул етмәкдән әввәл истифадә олунур. Дәринизә бир аз јағ гојун. Сонра бүтүн бәдәнинизә сүртүн, дәринин кобуд, бујунзлашмыш јерләринә (дирсәкләр, ајағын алты, пәнчә) хүсуси диггәт јетирин.

Арды вар

РЕГИНА БАҺАВИ

Мүһәммәд Пејғәмбәрин ﷺ Мерачы

Пејғәмбәримизин башына кәлән һадисәләр мүсәлманлар үчүн ән ибрәтли дәрсләрдир. Белә әләмәтдар һадисәләрдән бири дә иһра вә мерачдыр. «Иһра» сөзү «Мүһәммәд Пејғәмбәрин ﷺ Гүдс шәһәриндәки Әл-Акса мәсчидинә јеримәси (кет-мәси)» демәкдир, «мерач» сөзүнүн мәнасы «Пејғәмбәрин ﷺ көјә чыхмасыдыр».

Алимләрин һамысы бир шәјдә јекдилдирләр ки, бу јеримә вә јүксәлмә һәгигәтдә, ојагыда руһән вә чисмән олмушдур, әкәр бу јухуда баш версәјди, Гурәшиләр ону инкар етмәздиләр, чүнки јухуда бу јүксәлмәдән даһа тәәччүблү шәјләр ола биләр. Лакин тарихдән биз керүрүк ки, гурәшиләр јүксәлмә һаггында онун дедикләрини јалан сајмышлар. Бурадан белә чыхыр ки, јүксәлмә ојагыда олмушдур. Аллаһ Елчисинин ﷺ төкчә руһән дејил, һәм дә чисмән (бәдәнчә) көјә чыхмасынын сүбуту онун Бурак адлы һејванын (о, узунгулагдан һүндүр, гатырдан алчагдыр) үстүндә јүксәлмәсидир, чүнки јүксәлмә төкчә руһән олсајды, онда Бурака еһтијач галмазды.

Пејғәмбәрин ﷺ Әл-Акса мәсчидинә мөчүзәли јеримәсиндән Улу Танры ﷻ бизә Мүгәддәс Гурани-Кәримдә хәбәр верир (мәнасы): «Гулуну кечә вахты мәсчиди һарамдан алараг әјәләримизи кәстәрмәк үчүн әтрафыны мүбарек гылдығымыз мәсчиди аксаја апаран Аллаһ ﷻ пак вә мүгәддәсдир» («Иһра») сурәси, әјә 1). Мүһәммәд Пејғәмбәрин ﷺ көјләрә чыхмасындан исә һәр ики шәјхин (Бухари, Мүслим) сәјләдикләри һәдисдә данышылып. Бу һәдисдә Аллаһ Елчисинин ﷻ јанына Бурагын нечә кәтирилдијиндән дејилир, онун бир ајагы кез кәрән месафәјә гојулур вә Пејғәмбәр ﷺ онун үстүндә Бејтүлмүгәддәсә кәлир. Орада ону мәсчидин гапысында бүтүн пејғәмбәрләрин бағладығы һалгаја бағлајыр. Мәсчидә кирир, имам дуруб бүтүн башга пејғәмбәрләрә намаз гылыр ки, бу мөгам да Онун ﷺ башга пејғәмбәрләрдән јүксәк дәрәчәсини кәстәрир. Сонра Мүһәммәд Пејғәмбәр ﷺ сәһбәт едир ки, О, чыханда она Чәбраил мөләк ﷺ сүд вә чыхыр габы илә јахынлашды. Аллаһ Елчиси ﷻ: «Мән сүдү сечдим», Чәбраил ﷺ исә она: «Сән тәмизлији сечдин», - дејир. «Сонра биз биринчи көјә галхдыг, - Пејғәмбәр ﷺ данышыр. – Орада Чәбраил ﷺ мөләк бизи ичәри бурахмағы хаһиш етди ондан сорушдулар: «Сән кимсән?» - Мән Чәбраил мөләјәм, - олду чавабы. - Бәс сәнинлә кәлән кимдир? – Мүһәммәд ﷺ. – Мәкәр о артыг кәндәрилмишдир? – Бәли. – Бу сәһбәтдән сонра бизи ичәри бурахдылар вә орада мән Адәм пејғәмбәрләрә ﷺ көрүшдүм. О, мәни саламлады вә мәнә јахшылыг арзулады. Сонра биз

икинчи көјә галхдыг. Орада да һәмчинин Чәбраил ﷺ мөләк бизи бурахмағы хаһиш етди. Она ејни суаллары вердиләр, вә о да ејни чаваблары гајтарды. Једди көјүн һамысында белә суаллар верилрди». Икинчи көјдә Аллаһын Севимлиси ﷻ Јәһја ﷺ вә Иса ﷺ пејғәмбәрләрә, үчүнчү көјдә Јусиф ﷺ пејғәмбәрлә, дөрдүнчү көјдә Идрис ﷺ пејғәмбәрлә, бешинчи көјдә һарун ﷺ пејғәмбәрлә көрүшдү. Алтынчы көјдә Пејғәмбәримиз Муса ﷺ пејғәмбәрлә көрүшүр вә бу көрүшдән сонра пејғәмбәримиз чыханда Муса ﷺ пејғәмбәр ағлајыр. Ағламағын сәбәбини сорушанда Муса ﷺ пејғәмбәр дејир ки, мөндән сонра кәндәриләнин (Мүһәммәд Пејғәмбәр нәзәрдә тутулур) үммәтиндән чәннәтә чох адам кирәчәкдир, нәинки мәним үммәтимдән. Једдинчи көјдә Пејғәмбәримиз Ибраһим ﷺ пејғәмбәрлә растлашыр, онун бели (архасы) Бејтүлмәмура дирәнмишди. (Бејтүлмәмур – кәбәнн үстүндә олан көјдәки евдир, онун әтрафында мөләкләр фырланырлар, вә һәр күн ораја 70 000 мөләк кирир ки, онлар ордан кери гајытмырлар).

Јухарыда адлары чәкилән пејғәмбәрләрә кифајәтләнемәјин мүдриклији кәстәрир



ки, онларын башына кәлән һадисәләрә бәнзәр ишләр Аллаһ Елчисинин дә ﷻ башына кәләчәкдир. Мәсәлән, Адәм пејғәмбәр ﷺ чәннәтдән чыхарылды вә Пејғәмбәримиз дә ﷻ өз халгы говачагдыр. Јәһја ﷺ вә Иса пејғәмбәрләрә ﷺ јәһудиләрин онлара кәстәрдји дүшмәнчилији үзүндән халгындан узаглара көчдүләр, беләчә дә Пејғәмбәримиз ﷺ гурәшиләрин она даими дүшмәнчилији үзүндән көчдү. Јусиф пејғәмбәрә ﷺ гардашлары мұһарибә елан етмишдиләр, лакин гәләбә ону тәрк етмәди; беләчә гурәшиләр дә Аллаһ Елчиси ﷻ илә мүбаризә апарырдылар, нәтичәдә јенә о галиб кәлди. Идрис пејғәмбәрин ﷺ Танрынын һүзурунда јүксәк дәрәчәси варды, һәмчинин бизим

Пејғәмбәримизин дә ﷻ һарун пејғәмбәри ﷺ ону халгы јенидән севиб Аллаһын Елчиси ﷻ кими гәбул етди, беләчә дә гурәшиләр бизим Пејғәмбәримиз ﷺ Аллаһын Елчиси кими гәбул етдиләр. Муса пејғәмбәрин ﷺ халгы бу вә ја дикәр гәрарлары тәләб едәркән тәләсиклијә јол верирди (мәсәлән, Фиронун зүлмүндән, әзијәтиндән азад етмәк), гурәшиләр дә белә идиләр. Ибраһим пејғәмбәр ﷺ Бејтүлмәмура дирәнмишди, сонра Пејғәмбәримиз дә ﷻ өмрүнүн сонунда һәчч зијәрәтинә кетди.

Сонра Пејғәмбәр ﷺ Чәбраил мөләклә ﷺ Сидрәтүлмүнтәһа ағачына чатдылар, онун јарпаглары фил гулагларына бәнзәр, мејвәләри бәјүк бардаг (сәһәнк) бојда иди. Орада Улу Танры ﷻ Пејғәмбәрә ﷺ дејир: «Еј Мүһәммәд ﷺ, һәр 5 намаза көрә мүкафат 10 гылынан намаза бәрабәрдир вә беләликлә үмуми мүкафат 50 намазын јеринә олур. Ким хәјрхалыг етмәк гәрарына кәлиб ону еләмәсә, она бир јахшы әмәл кими јазылачаг, ким буну јеринә јетирсә, она он дәфә мигдарында јазылачаг. Ким пислик еләмәк истәсә вә еләмәсә, она һеч нә јазылмајаг, пислик еләјәнә исә бир пис әмәл кими јазылачаг». Икинчи дәфә

хаһиш едир. Вә Танры ﷻ намазларын сајыны 45 ендирир. Пејғәмбәр ﷺ јенә дә Муса пејғәмбәрин ﷺ јанына гајыдыр, артыг 45 намазла. О исә јенә дә Мүһәммәд ﷺ Танрынын ﷻ јанына гајыдыб бу сајы азалтмағы мәсләһәт көрүр. Онда Аллаһ Елчиси ﷻ јенә дә Танрынын ﷻ јанына гајыдыб намазларын сајыны азалтмағы хаһиш едир. Беләликлә, намазларын сајы 5-ә дүшәнә кими Пејғәмбәримиз бир нечә дәфә Муса пејғәмбәрин ﷺ јанындан Танрынын ﷻ јанына вә керијә кәдиб-кәлир. Вә бу 5 намазла Пејғәмбәр ﷺ јенә дә Муса пејғәмбәрин ﷺ јанына гајыдыр, о исә јенидән ону керијә кәндәрир ки бу 5 намазы да азалтсын. Лакин Аллаһ Елчиси ﷻ Муса пејғәмбәрә ﷺ дејир: «Мән бир нечә дәфә Танрынын јанына кетдим, анчаг бу дәфә утанырам».

Бундан сонра Пејғәмбәр ﷺ һәмин кечә икән өз јеринә гајыдыр. Сәһәриси гурәшиләрин јанына кәдиб Әбу Чәһли көрүр. Аллаһ Елчиси ﷻ она башына кәләнләри данышыр. Онда Әбу Чәһл бүтүн гурәшиләри јыгыр вә Пејғәмбәр ﷺ онлара да көјә сәфәриндән сәһбәт ачыр. Гурәшиләр исә инанмајыб ону инкар едирләр. һәтта күчлү иманы оланлар да исламдан дөндүләр. Бу хәбәрлә Әбу Бәкрин ﷺ јанына кетдиләр о үмидлә ки, о да диндән үз дөнәдәрәр, лакин сәһабә деди: «Әкәр о, белә дејирсә, демәли, белә вар». «Сән онун нағылына инанырсан?» - дејә гурәшиләр тәәччүблә сорушдулар. Әбу Бәкр ﷺ чаваб верди: «Бундан да тәәччүблү шәјләр данышса, она да инанарам». Бу сәбәдән дә онун адына Сиддиг дедиләр, јәни «бәраәт газаңдыран».

Сонра инанмајанлар Аллаһ Елчисинин ﷻ һәкәјәтинин доғру-дүрүстлүјүнү сынамаг гәрарына кәдиләр вә Әл-Акса мәсчидини тәсвир етмәји хаһиш етдиләр (Пејғәмбәр әввәлләр һеч вахт орда олмамышды). Онда, Танрынын ﷻ ирадәси илә Акса мәсчиди чанлы сурәтдә онун көзүнүн габағына кәлди о, мәсчиди бүтүн тәфсиләти илә тәсвир етди. Орада олмуш инанмајанлар онун сөзләрини тәсдиг етдиләр вә Шамдан гајыдан карван һаггында сорушдулар. Аллаһ Елчиси ﷻ онлара деди ки, онлар филан вахта күн тәзә чыханда кәлиб чатачаглар вә карванын өнүндә михәји (хурмајы) рәнкдә дәвә олачаг. Кәстәрилән күн күнәш галхан вахты гурәшиләрин һамысы карваны гаршыламаға чыхдылар. Пејғәмбәрин әмиси Әбу Ләһәб онун ардынча кедәрәк адамлара дејирди: «Она гулаг асмајын». Гурәшиләрдән бири гышгырды: «Будур, күнәш дә батыр!», башгасы исә учадан деди: «Бу да карван, өнүндә дә Мүһәммәдин ﷺ дедији кими михәји дәвә!». Лакин бу мөчүзә дә онларын үрәкләриндә инад вә вүгардан башга һеч нә артырмады. Аллаһ-тәала ﷻ бизи дүз јола јөнәлтсин, Онун тапшырыг вә јасагларына әмәл ет-мәјә јардымчы олсун! Амин.

ИБРАҺИМ ИБРАҺИМОВ

Рәчәб – үч мүгәддәс ајдан биринчисидир

1 « Гәбри ачыб анасыны орада көрмәјәндә чашды, сонра сәс ешитди: «Мәкәр сән билмирдин ки, Рәчәб ајында мәнә ибадәт едәни мән гәбирдә тәк гојмурам?» Пејғәмбәр ﷺ демишдир: «Беш кечә вар ки, Јарадан ﷻ дуалары рәдд етмир, - Рәчәб ајынын биринчи кечәси, Шабан ајынын 15-чи кечәси, чүмә кечәси вә ики бајрамгабағы кечә (Әбу Умајматдан Дәјләми сәјләмишдир). Пејғәмбәрин ﷺ сәһабәси Сәвбәндән нәгл олунуб: «Биз Аллаһ Елчиси илә

бир јердә идик, гәбристанын јанындан кечәндә Пејғәмбәр ﷺ дајанды и бәрк ағлады, сонра өләнләр үчүн дуа еләди. Мән сорушдум: «Сән нијә ағлајырсан, Рәсулаллаһ ﷺ?» О, чаваб верди: «Еј Сәвбән, бу адамлары гәбирләрдә инчидирләр, мән дуа етдим ки, Танры ﷻ онларын чәзасыны јүнкүлләшдирсин», - сонра әләвә еләди: «Еј Сәвбән, әкәр бу адамлар бу ајда бирчә күн оруч тутсајдылар вә бир кечә Јарадана ﷻ ибадәт етсәдиләр, онлар бу гә-

бир әзабларыны көрмәздиләр». Мән ондан сорушдум: «Рәсулаллаһ, бу ајын бир күнлүк оручу вә бир кечәлик ибадәти гәбир әзабларыннан хилас едирми?» Пејғәмбәр ﷺ деди: «Мәни һәгиги Пејғәмбәр кәндәрәнә анд ичирәм, Рәчәб ајында бир күн оруч тутан вә бир кечәни Аллаһ ﷻ үчүн ибадәт-дә кечирән елә бир мүсәлман киши вә мүсәлман гадын јохдур ки, онлара мүкафат олараг бир ил оручлуг вә бир ил ибадәт јазылмасын».

Ајишәдән ﷻ дејилмишдир: «Гија-

мәт күнү адамларын һамысы бәрк ачыг вә сусузлуг һисс едәчәкләр, Пејғәмбәрләрдән ﷺ, онларын јахынларыннан вә Рәчәб, Шабан вә Рамазан ајында оруч тутанлардан башга. Доғрудан да, онлар нә ачыг, нә дә сусузлуг һисс етмәјәчәкләр». Аллаһ бизим һамымызы онларын сајындан еләсин! Амин!

МӘҺӘММӘД-ҺӘБИБ ГАҺИРОВ

Шәфа – милчәјин ганадындадыр

Мүһәммәд Пејғәмбәр ﷺ демишдир: «Биринизин габына милчәк дүшәрсә, ону ахыра-дык ичәри салын, һагыгятян, онун бир ганадында хястялик, бириндя ися шяфа вар».

Жадындадыр, бир атеист Пејғәмбәр ﷺ бу сөзләрини мисал кәтүрәк истәһза илә мәнән соруду: «Бахын, сиз һәкәмсиниз, дейин көрүм, милчәјин ганадында шәфа нечә ола биләр?». Тәәссүф олсун ки, о заман индики биликләрим јох иди вә мән о адама белә чаваб вердим: «Әкәр һәдисдә белә дејилибсә, демәли орада шәфа вар, чүнки мин беш јүз ил әрзиндә елм Пејғәмбәрин (с) һәдисләриндә јалан вә буна зидд олан һеч бир шәј тапмамышдыр.

Бу јахынларда Гуранын вә Сүннәтин елми әләмәтләри һагда јазылмыш бир китабда бу мәлумата раст кәлдим: 1932-чи илдә һиндистанда вәба (овма) епидемијасы башланды. Бу хәстәлик елә шиддәтләнди ки, бүтүн һиндистан әһалисинин мәһв олмасы тәһлүкәси јаранды. Бирдән, һәкәмләрин бөјүк тәәччүбәнә гаршы, бир балача кәндин

әһалиси сағалмаға башлады. Ораја хусуси комиссија кәндәриләндә мәлум олду ки, бүтүн кәнд милчәкләр дүшмүш бир ачыг резервуарын (чәнин) сујундан истифадә едир. Бу сују тәдгигат едәндә мәлум олду ки, онун ичиндә нәјә көрәсә вәба вибрионлары (микроблары)



мәһв олулар.

Сонрақы тәдгигатлар нәтичәсиндә мәлум олмушдур ки, милчәк суја кирәндә ондан бактериофаг (бактеријалары әридиб мәһв едән маддә) чыхыр, јәни һәммин бактеријалар, анчаг о бирилә-

рини удаң (мәһв едән). Сөзүн икинчи һиссәси јунанча (гречески) «фагос»дур, јәни удандыр (јәјәндир). Бу бактериофагларын микроскопик (сон дәрәчә кичик) әндазәси (өлчүсү) 20-25 микрондур (метрин миллионда бир һиссәси), онлары анчаг чох күчлү микроскопла көрмәк олар.

Чохлу зибил (натәмизлики) олан јерләрдә чәмләшән милчәкләрин әтрафдақы микроблара гаршы күчлү падзәһр (противојадия) ифраз етмәсини фәрз едән Австралијанын Маккуори университети-нин профессоры Енди Битти онлары тәдгигат етмәјә башлады. Мәлум олду ки, милчәкләрин организминдә бағырсаг базилиндән (кишечнаја палочка) башламыш сары стафилокока (үзүм салхымына ошар групплар шәклиндә јерләшмиш бактерија) кими микробларын бүтүн нөвләри илә еффе́ктив мүбаризә апаран кениш тәсир спектри олан күчлү антибиотикләр әмәлә кәлир.

Суал олунур: мәкәр Пејғәмбәрин ﷺ дөврүндә микроскоп, лабораторија,

елми-тәдгигат институтлары варды?! Тәбии ки, бунларын һеч бири јох иди, лакин О, Аллаһын ﷻ Она кәндәрдији биликләрә малик иди.

Әкәр буна мүсәлманларын кикијәна тәдбирләри олан намаздан әввәл күндә беш дөфәлик дөстәмәзи, ағыз бошлуғунун тәмизләнмәси, јемәкдән әввәл вә сонра әлләрин јујулмасы, дырнагларын кәсилмәси, бәдәни артыг түкләрдән тәмизләнмәсини вә саирәни әләвә етсәк ајдын олар ки, Ислам бу дүңјада инсанларын хәјринә, фәјдасына вә әбәди дүңјада онларын хиласы үчүн Рәббимиз тәрәфиндән кәндәрилмиш һәгиги диндир.

Әкәр нәзәрә алсаг ки, бу фәјдалы кәстәришләрин јеринә јетирмәјинә көрә Чәннәт мүкафатлары вәд едилмишдир, онда белә нәтичә һасил олуру ки, Ислам – бу дүңјада сәһһәтимизин (сағламлығымызын) мөһкәмләндирмәк, раһатлыг әлдә етмәк вә о дүңјада гуртулушумуз үчүн јолдур.

Бир Ислам алиминин дедији кими, Ислам тәлиматларында јалныз фәјдалы кәстәришләр вар вә онларә риајәт етмәк ләзимдыр, һәтта бунун әвәзинә һеч бир мүкафат вәд едилмәмиш олса да.

ҺАЧЫ МӘҺӘММӘДОВ
ИСЛАМДАГ

ТАРИХ

Әбрәһә нечә Кәбәни дағытмаг истәјирди

Әбрәһәни Кәбәни дағытмаға тәһрик едән сәбәб Кәбәнин Јер үзүндә мөләкләр тәрәфиндән тикилмиш илк ев олмасыдыр. Һәлә Ислам јаранмамышдан әввәл дә Уча Танрынын ﷻ бујруғу илә тикилмиш Кәбә Илаһи тәрәфиндән мүһафизә едилмишдир. Тарихдә «Фил или» ады илә мәлум олан һадисә – бу факты тәсдигләјән ибрәтли мисаллардан биридир.

МӘШӘММӘД ӘЛ-КАҺИБИ,

ДР МУФТҮСҮНҮН КӨМӘКЧИСИ



Әбрәһә Јәмәндә һакимијәтини мөһкәмләндирәндән сонра көрдү ки, һәчч мөвсүмү заманы адамлар Аллаһын ﷻ һәрәм евинә (Кәбәјә) зијарәтә һазырлашырлар. Әбрәһә соруду: «Бу адамлар һара кәдирләр?». Она белә чаваб вердиләр: «Мәккәдә олан Аллаһ ﷻ евини зијарәт едирләр». Соруду: «О, нәдән тикилиб?». «Дашдан, - дедиләр она. «Ичиндә нә вар?». «Бурдан апардыглары». Онда Әбрәһә деди: «Исаја ﷺ анд олсун ки, мән сизин үчүн Кәбәдән дә јахшысыны тикәчәјәм». Вә он-

лар үчүн Сәнада һүндүр диварлары вә декоратив күнчләри олан бөјүк бир мәбәд тикдирди. Әрәбләр ону һүндүрлүјүнә көрә әл-Гүләјсә адландырдылар, чүнки она бахмаг истәјәнин аз гала башындан папағы дүшүрдү. «Гәләнсүвә» әрәб дилиндән «арагчын» (түбәтәјка), «папаг» кими тәрчүмә олунур, бурадан да әл-Гүләјсә ады әмәлә кәлмишдир.

Тикинти баша чатдыгдан сонра Әбрәһә Нәчашијә јазыр: «Һәгигәтән, еј мәним падишаһым, мән сәнин үчүн елә бир мәбәд тикдирдим ки, она бәрабәр сәндән әввәл һеч бир шаһ үчүн тикилмәјиб. Әрәбләри бураја зијарәтә мәчбур етмәдән мән раһат олмарам». Бу барәдә Мүгәддәс Гуранда да јазылыб. Аллаһ-тәала ﷻ бујруур (мәнәси): «Мәкәр сән билмирсәнми (еј Мүһәммәд), Рәббин әшабы-филә нә етди? Онларын пис фикирләрини (Кәбәни учурмаг мәгсәдләрини) пуча чыхармадымы? Онларын үстүнә сүрү (дөстә) илә гушлар салды, онларә көрпич парчаларындан дашлар атырдылар. Онлары күләк апаран вә зијанверичи һәшәрәтларын једији јарпаглара дөндәрди» («Әл-Хазин» вә «Чәләләјни» тәфсирләри).

Нәгл едирләр ки, бу һадисә Аллаһ Елчисинин ﷺ доғулдуғу ил баш вермишдир, буна көрә дә бу или фил или адландырыблар.

Имам исмајыл һәгги јазыр: «Бу һадисә Мәһәррәм ајынын ортасында баш вериб, Пејғәмбәр ﷺ исә Рәбиүлвәвәл ајында дүңјаја кәлиб, вә бу һадисә әллі Пејғәмбәрин доғулмасы арасында әлли күн вар». Бу һадисәнин тәфсиләти илә тәсвири беләдир. Кәбәни учурмаг хәбәри Нәчашијә чатаркән о, Әбрәһәјә фил кәндәрди. Бундан сонра Әбрәһә алтмыш минлик орду вә филлә Мәккә тәрәфә јүрүшә чыхыр. Әрәбләр буну ешидәндә чох чидди гәбул едиләр вә горхдулар. Онлар баша дүшүрдүләр

ки, Әбрәһәнин һүчүмуна мүгавимәт кәстәрмәлидирләр, чүнки, онларын ешитдији кими, о, мүгәддәс Кәбәни дағытмаг истәјирди.

Әз ордусу илә әл-Мүәмәсә (Таиф илә Мәккәнин арасында јерләшир) чадыр гуруб, Әбрәһә әл-Әсвад ибн Мәгсуд адында һәбәши (ефиоп) бир нечә атлыларла Мәккәјә кәндәрди ки, орадан гурәшиләрә вә башга тајфалара мөхсус Тухаманын вар-дөвләтини кәтирсин. Бу сојғун малларын ичәрисиндә о дөврдә гурәшиләрин башчысы вә ағасы олан Әбд әл-Мүттәлиб ибн һәшиминин дә 200 дөвәси вар иди. Бундан сонра о вахт әл-Һарам торпагларында јашајан Гурәјш, Кинанәт, һузәјл вә дикәр тајфалардан олан әрәбләр Әбрәһәнин ордусуна мүгавимәт кәстәрмәк истәдиләр, лакин белә бөјүк бир ордунун гаршысында силаһла дајана билмәјәчәјини баша дүшдүјү үчүн бу фикирдән дашындылар. Бундан сонра Әбрәһә һәнәта әл һимјәри мәккәјә кәндәриб она тапшырды: «Мәккәнин башчысына чатдыр, әкәр әрәбләр Кәбәни мүдафиә едәрәк падишаһын ирадәсинә гаршы кетмәсәләр, онда мәним мәгсәдим онларын ганыны төкмәк дејил. Вә әкәр онларын башчысы мәнимлә дөјүшмәк истәмирсә, онда сәнинлә биркә јаныма кәлсин». Һәнәта Әбд әл-Мүттәлибин јанына кәлиб она Әбрәһәнин дедикләрини она сөјләдикдә, Мәккәнин башчысы она белә чаваб верди: «Аллаһа анд олсун, биз онунла савашмаг истәмирик вә бизим бунун үчүн кифәјәт гәдәр күчүмүз јохдур. Бу, Аллаһын ﷻ вә онун севимлиси Ибраһимин ﷺ тохунулмаз (гадаған едилмиш) евидир. Буна көрә дә Бөјүк Аллаһ ﷻ



Кәбәнин дағыдылмасына мане олачаг, чүнки бу, Онун ﷻ еви вә горуг јеридир. Әкәр Аллаһ ﷻ онун јолуну ачыб Кәбәни учурмаға изн верәрсә, Аллаһа ﷻ анд олсун ки, онун мүдафиәси үчүн бизим күчүмүз чатмајачаг». Һәнәта она деди: «Кәл мәнимлә онун јанына кәдәк, о, доғрудан да мәнә сәни кәтирмәји әмр етмишдир».

Әбд әл-Мүттәлиб бир оғлунун мүшајиәти илә онунла кетди. Онлар ордунун дурдуғу јерә кәлиб чатанда Әбрәһәјә хәбәр вердилә ки, Әбд әл-Мүттәлиб кәлиб – гурәшиләрин ағасы вә дүзәнликдә адамларә, дағларын башында вәһши һәјванларә вә гушларә гита верән Мәккә чешмәнин саһиб (Зәм-зәм булағы нәзәрдә тутулур). Падишаһ онун ики јүз дөвәсини мүсадирә едиб, о, хаһиш едир ки, онун јанына бурахсынлар. Әбрәһә өз мүтәрчиминә (тәрчүмәчисинә) деди: «Ондан соруш көрүм о, нә истәјир». Мүтәрчим соруду. О, чаваб верди: «Мән истәјирәм ки, падишаһ мәним зәбт едилмиш ики јүз дөвәми гәјтарсын». Бу сөзләрдән сонра Әбрәһә тәрчүмәчијә деди: «Она де ки: «Мән сәни көрәндә, сән хошума кәлдин, лакин сән мәнә өзүнүн ики јүз дөвәндән сөјләдикдән сонра мән сәндән үз дөндәрдим (мәним сәнә һөрмәтим итди).

(ДАВАМЫ КӘЛӘН НӨМРӘЛӘРИМИЗДӘ)

АКТУАЛ СУАЛЛАРЫНЗА ЧАВАБЛАР

**Мөһләтлэ нәсә алмаг олармы?**

- Мөһләтлэ мал алмаға, јәни алынмыш малын пулуну мөјјән вахт кечәндән сонра һиссә-һиссә өдәмәјә Шәриәттә ичәзә верилир. Мүвафиг олар, белә сөвдәнин (алверин) иштиракчылары күнаһа батмырлар. Әкәр сиз алыш-веришин гајдаларына риәјәт едәрәк нәсә алырсынызса, дикәр өләвә шәртләрсиз онун гијмәтини мөјјән вахт әрзиндә өдәмәјә разылыға кәлирсинизсә, белә сөвдәјә гадаған јохдур.

Јалныз риба (фаиз) кәтекоријасына аид маллар истисна тәшкил едир ки, белә маллары сатанда вә ја дәјишдирәндә дикәр өләвә шәртләрә өмәл етмәк лазымдыр.

Лакин малын мөһләтлэ алыш-сатышында өдәмәнин вахты кечәндән сонра артыг хәрч, чәримә, пенја ја да дикәр өдәнишләр шәрт кәсилибсә (нәзәрдә тутулубса), онда белә сөвдә гадаған һесап олунар.

**- Бизим мәсчидләрдә бәзи адамлар чамаат намазында мөәззин игәмәти охумаға башлајанда ајаға дурурлар, дикәрләри исә – охујуб гуртарандан сонра. һансы дүзкүндүр?**

- Фәрз намазын азаны онун вахты кәләндә охунур, игәмәтин вахты исә биләваситә намаз гылмагдан әввәл јетишир. Игәмәти ешидәнләр она диггәтлә гулаг асыб чаваб версәләр јахшыдыр, вә охунуб гуртарандан сонра дуруб намаз гылмаг үчүн чәркәдә дајанмаг мәсләһәтдир, һәтта биринчи чәркәдә јеринизи итирсәниз дә. Лакин сиз узагдасынызса вә кириш олан «Аллаһу Әкбәрә» чата билмирсинизсә, онда игәмәт охунуб гуртарана кими ајаға галхмаг олар. Әкәр мәсчидә игәмәт охунанда гәдәм гојулса, онда онун охунуб гуртармасына кими ајаг үстә дурмаг лазым-

дыр.

«Чамаат намазыны кәзләјән вә ону ајаг үстә гылмаг истәјәнләр, игәмәт охујан адам истисна олмагла, јахшы оларды ки, мөәззин ја да игәмәт охујан ону там гуртарана кими намаза дурмасынлар. Бу мәгама кими дурмаг мәсләһәт дејил, һәтта гоча јашлы адам олса да. Чүнки игәмәт гуртармајынча, намаза дахил олмаг вахты јетишмир, чамаат намазыны кәзләјән адам исә игәмәт охунушунун сонуна кими она чавабла мәшгул олар».

(Муғни ял-муһтәч).

**Мәрһуму нечә дүзкүн јумалыдыр? да мөәззин игәмәти охумаға башлајанда ајаға дурурлар, дикәрләри исә – охујуб гуртарандан сонра. һансы дүзкүндүр?**

- Инсанын өлүмү мөјјән едилдикдән сонра ону мүмкүн гәдәр тез (тәчили) јумаг мәсләһәтдир.

Өлүнү минимум јумаг – онун бүтүн бәдәнинә су чатдырмагдыр (дәјдирмәкдир). Өлүнүн бәдәниндә чиркаб (нәчәс) варса, әввәлчә онлары тәмизләмәк лазымдыр. Өлүнү јујан адам буна нијјәт еләмәјә мәчбур дејил.

Мәрһумун чимдирмәсинин истәнилән үсулунда ону кәнар адамларын кирмәдији ајрыча бағлы отагда јерләшдирирләр.

Сонра өлүнү хүсусилә јумаг үчүн һазырланмыш тахта масаја (стола) ја дә хәрәјә (носилка) гојурлар. Башы олан тәрәф бир аз һүндүр олмалыдыр ки, су ахыб ашағы төкүлсүн. Өлүјә узун палтар кејиндирирләр, өкәр беләси јохдурса, кәбәјиндән дизләринә кими араны һәр һансы бир парча илә өртүрләр. Ону јујан адам әлини бу кејимин алтына вә голлара салыр ки, сују бәдәнин бүкүк јерләринә чатдырсын вә ону тәмизләсин. Су сојуг олмалыдыр, бу бәдәнин бәркимәсинә көмәк едир.

Сонра өлүнү бир аз галдырырлар ки, о, маил (габаға јатыг) вәзијјәтиндә олсун. Чимдирән адам ајағыны дирәк үчүн онун белинә сәјкәјир, сағ әли илә бојуну тутур, бөјүк бармағы башыны сахлајыр. Сол әли илә басараг өлүнүн гарныны сүртүр ки, ичиндә галанлар бәдәндән харичә чыхсын. Бу заман отагда хошакәлмәз ији тәчрид етмәк (јатыртмаг) үчүн чохла әтирли маддәләрдән истифадә етмәк лазымдыр. Сују исә чох төкмәк лазым-

дыр ки, бәдәндән чыха билән нәчасәти тез јујуб апарсын.

Сонра ону бели үстә јатырдырлар, әлчәк кејиб ја да әлләри әски илә сарыјыб онун һәр ики оврәтини (чинсијјәт органларыны) елә јујурлар ки, нечә ки дири адам ајагјолундан сонра јујунур (тәмизләнир). Сонра башга әлчәкләр кејиб өлүнү јенидән јујурлар. Сонра башыны и сагалыны сабун вә башга јујучу васитәләрлә јујурлар. Бундан сонра енли дараг илә башынын түкләрини вә сагалыны дарајырлар.

Сонра мәрһуму сол тәрәфә чевириб онун сағ тәрәфини јујурлар – бојундан ајагларынын учуна кими. Беләчә дә сол тәрәфини јујурлар. Беләликлә үч дөфә јумаг јахшыдыр (мәсләһәтдир), сабун вә јујучу васитә илә јујулан дөфәни һесабламамаг шәртилә. Чимдириб гуртарандан сонра бәдәнин ојаглары (суставы) вә вәтәрләри (сухочилија) мүвафиг һәрәкәтләрлә јумшалдылыр. Сонра өлүнүн бәдәнини сәјлә силиб гурудурлар ки, кәфән јаш олмасын, чүнки бу, бәдәнин тез чүрүмәсинә (хараб олмасына) сәбәб олуру. Чимдирәндән сонра бәдәндән нәчасәт чыхса, ону тәмизләмәк кифајәтдир. Мејити тәкәрәрән јумаг лазым дејил.

Өлән кишини киши, гадыны исә, мүвафиг олараг, гадын јуса даһа јахшыдыр. Бунунла белә өлән арвадын бәдәнини јумаға онун әринин там һүгугу вар вә – әксинә («Минһәч әт-талибин»; «Муғни әл-муһтәч»).

**- Ушаглар чамаат намазы гылмаг үчүн чәркәләрин мәһз һарасында дурмалыдырлар?**

- Әкәр имамын архасында намаз гыланларын сајы ики вә даһа чоходурса, јашындан асылы олмајараг, онлар чәркәјә дурурлар, имам исә – дүз онларын өнүндә. Әкәр имамын архасында гадын намаз гылырса, о, дүз имамын далында дурур. Әкәр имамын далында тәкчә бир киши намаз гылырса, онда о, имамын сағ тәрәфиндә дајаныр ки, ајагларынын бармаглары имамын дабанларындан бир аз узаг олсун.

Чамаат намазы гылан кишиләрин чәркәләри ади нөвбә (ардычыллыг) принципи илә тәшкил олунар. Јәни ким тез кәлсә, о, биринчи чәркәләрдә сағ тәрәфдән ја да имама јахын јер тутур. Лакин чамаат намазыны әввәлчәдән бурада олмуш бир нечә нәфәр гыларса, бу һалда чәркәләр белә тәшкил олунар: биринчи чәркәләрдә јашлы адамлар дурур вә сонра ушаглар.

**- Совет дөврүндә һәччә кедә бил-мәјиб вәфат едән адамлардан һәчч етмәк лазымдырмы?**

- һәччин вачиб олмасы үчүн мөјјән шәртләр вар. һәччә кетмәк истәјән мүсәлман, һәдди-бүлуға чатмыш, ағыллы, кәләликдән (гул олмагдан) азад олмалы, һәччә кетмәк үчүн физики вә мадди имканы олмалыдыр.

Имкан ики нөвдән ибарәтдир:

1. өзүнүн һәччә кетмәк имканы;
 2. өзү буну бачармырса, һәччә башгасыны көндәрмәк имканы.
- Һәччә кетмәк имканы беш шәрт үзрә мөјјән олунар: нәглијјат, азугә (әрзаг) олмалы, јол тәһлүкәсизлији, һәччә кетмәк үчүн сағламлыг вәзијјәти, һәччә үчүн кифајәт гәдәр вахт олмалыдыр. Әкәр адамын һәччә кетмәк имканы вардыса, лакин о, гочалыг ја да хәстәлик үзүндән вәфат едибсә, онун һәччә үчүн лазымы гәдәр әмлакы галыбса, онун әвәзинә һәччә кетмәк лазымдыр. Совет дөврүндә адамларын һәччә кетмәк имканы јох иди, һакимийјәт буна јол вермирди. Демәли, о вахтда өлән адамларын әвәзинә һәччә кетмәк зәрури дејил. («Фәтһ әл-муин»).

Һәрмәтли вә дөјәрли охучуларымыз динә аид суалларынызы, дини мәгалә вә шеирләринизи көрдүјүнүз бу интернет почтумуза вә бу нөмрәјә 8-989-480-37-39 көндәрә биләрсиниз. e-mail: abuabdillah@list.ru

Учредитель

Благотворительный фонд «Путь».
Газета печатается по согласованию и одобрению Муфтията Дагестана

Редакционный совет

Председатель – муфтий РД
Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ

Ахмад-хаджи КАХАЕВ

Шихабуддин-хаджи КЕРИМОВ

Али-хаджи КУДЖАЕВ

Главный редактор

А. Б. МИЧИГИШЕВ

Редактор

Раджаб МАММАДОВ

Канонический редактор

Раджаб МАММАДОВ

Корректор

Тахмираз ИМАМОВ

При перепечатке ссылка обязательна.

Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты «Ас-Салам».
Отпечатано в ООО «Дом печати»
по адресу: г. Махачкала, пр-т Акушинского, 20.

Литературный редактор

Тахмираз ИМАМОВ

Отдел менеджмента

Абдулсабир АХМЕДОВ

Веб-версия

Мухаммадрасул ЗАГИРОВ

Дизайн, верстка

Мухаммад МУХИДИНОВ

Заказ №

Тираж 999 экз.

Подписано в печать (факт) 30.12.2016 в 14:00
(график) 30.12.2016 в 14:00

Адрес редакции и издателя:

367015, РД, г. Махачкала, ул. Ярагского, 128.

E-mail: assalamweb@gmail.com

www.assalam.ru

Телефоны

Редакция: +7-928-530-59-70

Подписка и доставка: +7-988-291-42-22

Отдел распространения по РФ: +7-926-222-78-75